

การศึกษาเรื่อง การดำเนินงานสถาบันศึกษาปอเนาะนำอยู่ต้นแบบ : ศึกษากรณีสถาบันศึกษาปอเนาะอัลฟาเดส.(ป่าพร้าว)จังหวัดยะลา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค และผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น

การศึกษานี้เน้นข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยมีแหล่งข้อมูลสำคัญ ดังนี้ 1)การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย 2) ข้อมูล เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่เน้นการใช้วิธีการวิเคราะห์ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูล จากเอกสาร วารสาร บทความ งานวิจัย ภาคนิพนธ์ เว็บไซต์ ข้อมูลและสารสนเทศของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ผู้ศึกษาได้เลือกสถาบันศึกษาปอเนาะอัลฟาเดส.(ป่าพร้าว)จังหวัดยะลาซึ่งเป็นสถาบันศึกษาปอเนาะ 1 ใน 2 ที่ถูกคัดเลือกจากของศูนย์อนามัยที่ 12 เพื่อเป็นสถาบันศึกษาปอเนาะนำอยู่ต้นแบบ ในปี 2549 และถือเป็นครู ก. ของสถาบันศึกษาปอเนาะอื่นในจังหวัดยะลาและจังหวัดใกล้เคียง(ปัตตานี และนราธิวาส) จึงได้เลือกสถาบันศึกษาปอเนาะดังกล่าวเป็นกรณีศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการศึกษา และเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ(Key Informants) จำนวน 10 คน

ผลการศึกษา มีดังนี้

1) การดำเนินงานสถาบันศึกษาปอเนาะนำอยู่ ด้านบุคลากรผู้ที่มีบทบาทมากที่สุดคือผู้บริหาร โดยเฉพาะตัวโต๊ะครู ต้องมีความเป็นนักพัฒนาและมีภาวะผู้นำสูง จึงจะทำให้โครงการสถาบันศึกษาปอเนาะนำอยู่สำเร็จ โดยเฉพาะภาวะผู้นำแบบบารมี มีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนการดำเนินงานสถาบันศึกษาปอเนาะนำอยู่ ด้านงบประมาณ มีความจำเป็นระดับหนึ่ง

แต่ไม่ใช่ปัจจัยหลัก เห็นได้จากสถาบันนี้ มีงบประมาณน้อย แต่อาศัยความร่วมมือสูงทำให้งาน ลุล่วงสำเร็จไปได้ ด้านการสนับสนุน เป็นสิ่งจำเป็น เพราะการสนับสนุนจากภาคส่วนต่างๆ ให้โครงการสถาบันศึกษาปอเนาะนำอยู่เดินไปข้างหน้า ต้องเริ่มด้วยความร่วมมือจากหลายฝ่าย โดยเฉพาะสามส่วนสำคัญที่มีอำนาจและหน้าที่โดยตรงกับการดำเนินงานสถาบันศึกษาปอเนาะ นำอยู่ต้นแบบ คือ ฝ่ายรัฐที่วางนโยบายที่ต้องมีความเอาใจจริงเอาใจและมีความจริงจังในการ สนับสนุนช่วยเหลือ ฝ่ายผู้บริหารโรงเรียนที่ต้องมีความมุ่งมั่นเข้าใจการบริหารจัดการสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับพื้นที่หรือระดับส่วนกลาง และด้านวัฒนธรรมองค์กร เป็นวัฒนธรรมองค์กรแบบเกือกูล(Clan Culture) ที่เน้นการพัฒนาทักษะ และส่งเสริมให้เกิดความ รัก ความสามัคคี ทำงานในระบบเครือญาติ มีส่วนช่วยให้ดำเนินงานสถาบันศึกษาปอเนาะนำอยู่ คือเน้นให้บุคลากรและนักเรียนมีส่วนเกี่ยวข้อง และมีส่วนร่วม ในเรื่องการพัฒนาปรับปรุง เปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในสถาบันศึกษาปอเนาะได้เป็นอย่างดี

2) กระบวนการบริหารจัดการสถาบันศึกษาปอเนาะนำอยู่ พบว่า กระบวนการบริหารจัดการสถาบันศึกษาปอเนาะนำอยู่ การวางแผนยังไม่ชัดเจนมากนัก แต่เป็นการพัฒนา แบบค่อยเป็นค่อยไป และมีการจัดองค์กรโดยมีโครงสร้างง่าย ๆ มีบทบาทหน้าที่ไม่ซับซ้อน เช่น การมอบหมายหน้าที่ให้ครูผู้สอน สภานักเรียน และนักเรียน ปฏิบัติตามแนวทางที่ผู้บริหาร วางไว้ มีการสั่งการแบบรวมศูนย์ จะเป็นการสั่งการโดยโต๊ะครูเป็นหลัก แต่ในนักเรียนจะมีลักษณะ การทำงานเป็นทีมมาก มีการนำทักษะวิชาชีพที่เรียนรู้มาร่วมพัฒนาสถาบันต่อไป ส่วนใน การควบคุม มีผู้ช่วยโต๊ะครู และสภานักเรียน ร่วมในการติดตามและรายงานผล

3) ผลของการดำเนินงานสถาบันศึกษาปอเนาะนำอยู่ พบว่า ผลต่อนักเรียนพบว่า นักเรียน มีความตื่นตัวในเรื่องความสะอาด การดูแลที่พัก ห้องส้วม แหล่งน้ำ การกำจัดขยะมากขึ้น สามารถแยกขยะเป็น มีค่านิยมเกี่ยวกับความสะอาดว่าเป็นเรื่องที่ศาสนาส่งเสริม และมีวิธีการดูแล ความสะอาดตามหลักวิชาการมากขึ้น ผลต่อสถาบันศึกษาปอเนาะ มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี และได้รับรางวัลโรงเรียนที่มีการจัดการสิ่งแวดล้อมดีเด่น จากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม สะท้อนถึงผลแห่งมุ่งมั่นพัฒนาดังกล่าวได้เป็นอย่างดี ผลต่อผู้ประกอบการและชุมชน พบว่าผู้ประกอบการและชุมชนชื่นชอบในการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม เพราะที่พักมีความแข็งแรงขึ้น ส้วม อาคารต่างๆ ที่กักเก็บน้ำ(กอล๊ะยะ) ที่ละหมาด ที่สำคัญด้านศาสนา ได้รับการใส่ใจดูแลมากขึ้น เพราะ ประชาชนในพื้นที่ที่มีศาสนาเป็นวิถีชีวิต ย่อมชื่นชอบที่สถานที่ปฏิบัติศาสนกิจของมีการ พัฒนาไปในทางที่ดี

4) ความคิดเห็นเกี่ยวกับเกณฑ์การพัฒนาสถาบันศึกษาปอเนาะน่าอยู่ พบว่าเกณฑ์ต่างๆ มีความเหมาะสมคืออยู่แล้วในขณะนี้ มีความครอบคลุมดี แต่อาจมีบางเกณฑ์วัดยาก เช่นกิจกรรมกับชุมชน หรือการส่งเสริมสุขภาพและการจัดการเวชภัณฑ์ มีหลักเกณฑ์และการวัดผลที่ยังไม่ชัดเจนมากนัก ทั้งนี้ในอนาคตอาจต้องปรับปรุงหลังจากได้ดำเนินการไปสักระยะหนึ่ง

5) ปัญหาอุปสรรค เป็นปัญหาด้านงบประมาณ และปัญหาด้านกายภาพ เช่น ขาดลานออกกำลังกายที่เหมาะสม มีแหล่งน้ำอยู่ในที่ต่ำ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1) สนับสนุนให้ผู้เรียนมีศักยภาพในการเป็นผู้นำ และแบบอย่างด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม และการส่งเสริมสุขภาพที่ดีในสังคม สามารถนำหลักการศาสนาอิสลามไปประยุกต์เกี่ยวกับอนามัยสิ่งแวดล้อมและการส่งเสริมสุขภาพได้อย่างถูกต้อง เพื่อความสะอาด สิ่งแวดล้อมดี และมีสุขภาพดี

2) สถาบันศึกษาปอเนาะควรมีกระบวนการจัดการสู่สถาบันศึกษาปอเนาะน่าอยู่ที่เป็นระบบ เช่น การวางแผนปฏิบัติการ 3-5 ปี อันจะส่งผลดีให้แก่ผู้เรียน สถาบันและชุมชน

3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการนี้ต้องสานต่อ และควรนำไปสู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ขยายผลสู่สถาบันศึกษาปอเนาะอื่นๆ ต่อไป

4) สถาบันศึกษาปอเนาะที่ผ่านการประเมินแล้ว ควรมีการ Re-accredit ในทุก 2-3 ปี เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

5) ภาครัฐ ควรให้ความสำคัญ และส่งเสริมการพัฒนาสถาบันศึกษาปอเนาะในด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและการส่งเสริมสุขภาพ มากกว่าจะมองแต่เรื่องความมั่นคงอย่างเดียว

6) ควรมีการศึกษาในสถาบันศึกษาปอเนาะอื่นๆ รวมทั้งโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เพื่อจะได้ข้อมูลในวงกว้างมากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาต่อไป

The objective of the study was to find out livable Pho-noh institute model operating by using Al-pha-tae hor (Pa prao), Kabang, Yala province to be a case study. Qualitative data were used. Data were collected by using structured interview guide. In-depth interview technique was used for ten key informants. Secondary data, document, journal, article, research, thesis, information form website, and information form related office were collected. Pho-noh institute managed by using Al-pha-tae hor (Pa prao), Kabang, Yala province was selected because one from two Pho-noh which selected from Regional Health Promotion Center 12 to be a model of livable Pho-noh institute in 2549 (BE.). There were also been the ideal for others Pho-noh in Yala, Pattani, and Narathiwat.

The findings were summarized as bellows;

1. **Livable Pho-noh institute implementation:** Personnel: Administrator especially To-kru played important role to the success of livable Pho-noh institute project. Leaders should be a developer and have high leadership. Charismatic leadership was very important for drive livable Pho-noh institute project. Budget was not a main factor, the institute success because of high cooperation but low budget. Supporting from authorized agency for livable Pho-noh institute project was important especially three cooperation from policy maker, institute administrator, and relevant agencies (local and center). Organization culture, clan culture, focusing on skill development and encouraging lovely, harmony, kinship system, helping livable Pho-noh institute project. Environment development in Pho-noh institute focused on the participation of personnel and related students.

2. **Livable Pho-noh institute project management administration process:** There was not clear for planning but gradually develop. There was simple organization structure which simplicity role such as director gave an assignment to lecturer, student council, and student to follow. Command was centralization by To-kru mainly but student working as team and using skill from schooling to develop institute. Controlling was done by To-kru assistant and student council for both monitoring and reporting scheme.

3. **Result from Livable Pho-noh institute project implementation:** Student actively working for cleanness (take care of room, rest room, pond, waste disposal, and trash separation), having value that religious support cleanness and follow more technical principle. Pho-noh institute has been changed to a better way and received an outstanding of good environmental management school award from Ministry of Natural Resources and Environment which reflect their willful. Parent and community love the changes of environment because their houses more strong, rest room, buildings, pond (Koroa), worship of the Allah's kindness place, sanctuary were taken more a very good care. Religious was their culture, therefore they love having their sanctuary developed.

4. **Opinion on of livable Pho-noh institute development criteria:** The criteria were cover and proper in present but some of them difficult to measure such as community activity or health promotion and medical supply management which quit not clear; therefore, there have to be improved in the next future after implement for a while.

5. **Problems:** Budget and physical infrastructure were main problems such as without a proper exercise, water supply was in lowland etc.

The recommendations were as followed:

1. Potential students should be supported to be a leader as an environmental health and social health promotion model. Islamic principal should be applied for good environmental health and social health promotion practice for hygiene, good environment, and healthy.

2. Pho-noh institute should have a process system for livable Pho-noh institute such as having 3-5 years operation planning which will have a positive impact to student, institute and community.

3. Livable Pho-noh institute project should be continued. Relevant agencies should continue to implement and extend to others Pho-noh institute.

4. Reaccreditation should be done every 2-3 years for Pho-noh institute which passed the evaluation.

5. Government should emphasize and support environmental health and social health promotion of Pho-noh institute more than emphasizing only security.

6. Others Pho-noh and private Islamic teaching school should be studied for more data which lead to project development in the next future.